

TÖRÖKKANIZSA ÉS A TISZA

*Jančić Dušan**

A Törökkanizsai (Novi Kneževac) járás** a bánáti Tisza-vidéken, Vajdaság északkeleti részén országunk, a Román Köztársaság és a Magyar Köztársaság hármashatárán terül el. A Magyar Köztársasággal a szárazföldi határvonal 20 km, a Tisza folyó mentén további 4,6 km, míg keleten a Román Köztársasággal 15 km hosszát tesz ki. Járásunk területén mind ez ideig nincs határátkelő e két ország irányába, igaz, folyamatban van a Gyála (Đala) és Tizzasziget közötti határátkelő kialakítása, megnyitása.

A Törökkanizsai járás 305 km² területen fekszik, összesen 9 település tartozik hozzá, központja Törökkanizsa (Novi Kneževac). Járásunk gazdasági fejlődésének fő hordozói a mezőgazdaság, az élelmiszeripar, az építőipar, a szállító vállalat, a kereskedelmi vállalat, a papírgyártó és feldolgozó ipar.

Szükségesnek tartjuk elmondani, hogy a számos nehézség ellenére is járásunkban a meglévő kapacitások többsége sikeresen gazdálkodik.

Földrajzi fekvéséből adódóan járásunkra nézve már az is kedvezőtlen, hogy a lakosság igen elöregedett. A lakosok száma tíz évenként tíz százalékkal csökken. A természetes fogyás mellett a lakosok mindinkább nagyobb központokba költöznek. E helyzet tudatában járásunk polgárainak mind nagyobb erőfeszítéseket kell tenniük a további fejlődés érdekében.

A korszerű társadalmi elvárások új hozzáállást igényelnek a jövőbeni megoldások felkutatásában. Az új technológiai forradalom szellemében kell véghezvinni a gyökeres változásokat. Mindehhez új munkamódszerekre, együttműködésre és tervezésre van szükség.

Járásunk ennek érdekében hozzálátott e régió makrogazdasági fejlődését szorgalmazó projekt kidolgozásához az alábbi témákban: ökológia, a falu életrekelése, mezőgazdaság, turizmus és gazdaság.

E törekvések közepette egyre inkább előtérbe kerül a környezetvédelem. A természeti környezet iránti szeretet fontos tényezőként hat a korszerű életmód kialakításában. Ennek tükrében kívánjuk továbbfejleszteni a mezőgazdaságot, az egészséges táplálkozást, az alaptermékek magasabb fokon történő feldolgozását, a szervezett piaci értékesítést - a piaci törvényszerűségek tiszteletben tartásával.

* *Jančić Dušan, polgármester, Törökkanizsa, Jugoszlávia.*

** *A központi települést és a vonzáskörzetébe tartozó falvakat magában foglaló legkisebb területi-közigazgatási egység Jugoszláviában.*

Új programok kidolgozására, gazdasági szerkezetváltásra, a kis- és nagyüzemi vállalatok funkcionális együttműködésének kialakítására, a szolgáltatások új tevékenységi formáinak kezdeményezésére és a szellemi tevékenység fokozására kell törekednünk.

A Gyála és Tiszasziget között hamarosan megnyíló határátkelő hathatós tényezőként kapcsolódik az elmondottakhoz. Ez mindenképpen elősegíti az emberek közötti kapcsolatteremtést, az áru-, a tőke- és az információcserét, a Tisza menti régiónak a korszerű európai folyamatokba való bekapcsolódását.

Tekintettel arra a körülményre, hogy Európa korszerű kommunikációs hálózattal rendelkezik, szükség van a mi kommunikációs hálózatunk és újtjaink korszerűsítésére, sőt, újak kiépítésére is Jugoszlávia és Magyarország között. Utak és vasútvonalak kiépítésére, továbbá közúti és folyami határátkelők megnyitására gondolunk.

Az igen ambiciózus makrogazdasági fejlesztési program legnagyobb részét éppen a Tisza menti régió területén kellene megvalósítani.

A Tisza menti terület központi helyet foglal el mind Vajdaságban, mind pedig Szerbiában.

A Tisza folyó mentén és a folyó tágabb térségében számos tényező tanuskodik a természeti és a munkával kialakított értékekről. Az eddigiek során a Tisza menti régiót parciálisnak és az egyes egyedi problémák szemszögéből nem meghatározó területnek tekintették, s föl sem mérték potenciálját. Mindmáig nem sikerült pontosan megállapítani az itt elterülő egyes járások helyét és jelentőségét, azaz konkrét hasznosítási lehetőségeit, fejlesztési értékeik védelmét és előmozdítását (többek között Törökkanizsa esetében sem).

A Tisza folyó és a Tisza mente jelentőségét, úgy tartományunk és köztársaságunk, mint járásunk fejlesztése szempontjából, az alábbi tényezők is alátámasztják:

- Szerbiában a Tisza völgye mentén a folyó vízgyűjtő területét 11 vajdasági járás képezi;

- E járások területén összesen 478 393 lakos él, ami Vajdaság Autonóm Tartomány összlakosságának 23,5 %-a.

Az, hogy a Vajdaságban foglalkoztatottak több mint egyötöde e területeken él, olyan kivételes potenciálról tanuskodik, mely részben közvetett módon kapcsolódik a Tisza és a partvidék értékeinek hasznosításához.

A folyó és a partvidék konkrét hasznosítási lehetőségeinek feltárása és meghatározása érdekében hozzá kell látni a szóban forgó övezet minél pontosabb meghatározását szorgalmazó elemek kijelöléséhez. Ez a leltár a természeti feltételek, a települések és a lakosság, a gazdasági tényezők, a termőföld komplex hasznosítása, az infrastruktúrális adottságok, a turisztikai-idegenforgalmi potenciál és a terület ökológiai sajátosságai tükrében szemlélendő. A Tisza mentén lévő járásokban, így a Törökkanizsai járásban is, a mezőgazdaság jelenti a legjelentősebb fejlődési potenciált. A terület hasznosítási lehetőségeinek megállapítása szavatolja a mezőgazdaság helyét és szerepét, a föld hasznosítási módjától és más, munkával létrehozott olyan értékektől függően, mint az öntözőrendszer, a lecsapolási rendszer, a

termőföld speciális hasznosítása, a víziutaknak a mezőgazdaság szempontjából történő hasznosítása, stb.

A partvidék különleges potenciálját képezik a halastavak, valamint azok halgazdasági hasznosítása.

A Tisza és partvidéke még mindig nem eléggé feltárt a komplex turisztikai potenciál hasznosítási lehetőségei tekintetében.

A turizmus fejlesztésében eddig elért eredmények nem tükrözik hűen a meglévő potenciált. Mindenképpen szükség van a terület átértékelésére, fejlesztési programok kidolgozására, a terület turisztikai kibontakoztatására, illetve ez utóbbinak a turisztikai, a vadászati, a halászati, a hajózási és a rekreációs ágazatokra történő felosztására.

A Tisza menti terület és a partvidék még mindig nem kellő mértékben megkutatott ökológiai egység. Pedig a tervezés ökológiai szempontjának kell jelentenie az összes többi tervezés alapját. A Tisza folyónak és partvidékének ökológiai helyzete olyan, hogy az sürgős és szigorú intézkedéseket igényel. Mindenekelőtt az életkörnyezet állapotának feltárására van szükség, továbbá olyan revitalizációs és fejlesztési intézkedésekre, amelyek előfeltételekként és kiindulópontként szolgálnak az összes egyéb térbeli tevékenység tervezéséhez.

A Szerb Köztársaságban és Vajdaság Autonóm Tartományban a helyi önkormányzati rendszert illetően komoly változások vannak folyamatban, amelyek lehetőséget nyújtanak a járásoknak, hogy azok kizárólag a polgárok munkájával és életével kapcsolatos fontos kérdésekkel foglalkozzanak.

Az új helyi önkormányzati rendszerben a járásnak jelentős szerep jut a Tisza folyó hasznosításában, karbantartásában, a partrendezésben, továbbá a turizmus, a vadászat, a halászat és a folyó adta egyéb lehetőségek hasznosítása tekintetében.

A rendelkezésre álló potenciál legésszerűbb kihasználása érdekében legcélszerűbb lenne a Tisza menti régió valamennyi járása közös tevékenységének szorgalmazása. Vajdaság Autonóm Tartományban a 11 Tisza menti járást összefogó külön munkacsoport alakult Dr. Borislav Dorić irányításával újvidéki (Novi Sad) székhellyel. Indítványozzuk, hogy magyar részről is alakuljon meg egy ilyen munkacsoport. A két fél közösen tenne intézkedéseket egy olyan projekt kidolgozására, amelynek célja a Tisza folyami szabályozását és a fentiekben említett célok megvalósítását szorgalmazó feltételek kidolgozása és megvalósítása lenne.